

2021-05-21

TJÄNSTESKRIVELSE
Dnr KFKS 2020/949

Kommunstyrelsen

Motion - Åtgärder för ökat valdeltagande

Motion den 12 oktober 2020 av Amanda Sandholm m.fl. (V)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige noterar att det pågår och planeras flera aktiviteter i kommunen som uppfyller delar av intentionerna i motionen.

Kommunfullmäktige beslutar att förslagen om att utse valinformatörer, valmobilisatörer eller samhällsinformatörer avslås. Motionen är därmed färdigbehandlad.

Sammanfattning av ärendet

Motionärerna föreslår att kommunfullmäktige ska ge val- och demokratinämnden i uppdrag att genomföra åtgärder för ett ökat och mer jämlikt valdeltagande inför de allmänna valen 2022. Val- och demokratinämnden har berett motionen och lämnat synpunkter utifrån sitt ansvarsområde.

Val- och demokratinämnden ansvarar för att förmedla tydlig och korrekt information om valet och att möjliggöra för röstberättigade att rösta på ett enkelt, tillgängligt och rättssäkert sätt. I nämndens uppdrag ligger även att bevaka, utveckla och fördjupa de demokratiska processerna och nämnden genomför flera aktiviteter för att åstadkomma detta. Flera av åtgärderna som föreslås i Vänsterpartiets motion ligger därmed i linje med nämndens uppdrag och pågående arbete. Ansvaret för att motivera människor att rösta ligger däremot på de politiska partierna. Därför bör förslagen om att utse valinformatörer, valmobilisatörer eller samhällsinformatörer avslås.

Förslagen i motionen

Motionärerna föreslår att kommunfullmäktige ska ge val- och demokratinämnden i uppdrag att genomföra åtgärder för ett ökat och mer jämlikt valdeltagande inför de allmänna valen 2022. Åtgärderna ska särskilt syfta till ett ökat valdeltagande i de kommundelar där det är lägst. Se bilaga 1.

I motionen nämns, som ett led i detta, följande exempel:

- Utse valinformatörer eller valmobilisatörer

- Bjuda in föreningar och studieförbund till samtal om hur man kan arbeta för att stärka demokratin och öka valdeltagandet
- Bjuda in skolor till planering inför valet
- Utbilda samhällsinformatörer, särskilt i de grupper man vill nå
- Tillhandahålla lättillgängliga vallokaler och lokaler för förtidsröstning

Ärendets beredning

Motionen har remitterats till val- och demokratinämnden. Nedan framgår i korthet vilka synpunkter nämnden har lämnat med anledning av förslaget.

Val- och demokratinämnden

Före det senaste valet 2018 hade Nacka en valnämnd med uppdraget att vara lokal valmyndighet. I det ingår att planera och genomföra ett rättssäkert, tillgängligt och effektivt val. Att genomföra aktiviteter för att höja valdeltagandet för vissa grupper eller i vissa områden ingick inte i detta uppdrag. Frågan om valnämndernas eventuella uppdrag att verka för att öka valdeltagandet diskuterades ett antal gånger vid nätverksträffar med länets valansvariga och med länsstyrelsen. Det fanns en stor samstämmighet i att valnämndernas ansvar var att ha tydlig och korrekt information om valet men inte ansvar för att höja valdeltagandet. Ansvaret att motivera människor att rösta ligger på de enskilda partierna.

För att stärka tillgängligheten och underlätta för personer att rösta genomfördes redan till valen 2018 och 2019 ett antal åtgärder. Dessa åtgärder finns kvar och föreslås förstärkas.

- Förtidsröstning med generösa öppettider och tillgängliga lokaler i alla kommundelar.
- Ambulerande röstmottagare – röstmottagare som kommer till väljaren för att ta emot väljarens röst i hemmet, på sjukhus eller liknande. Nacka kommun hade vid valen 2018 och 2019 en generös hållning till dem som uttryckte behov av ambulerande röstmottagare och upplevde att de inte själva hade möjlighet att ta sig till röstnings- eller vallokal.
- Särskild förtidsröstning anordnades vid kommunens samtliga särskilda boenden för äldre. Vid 2022 års allmänna val finns planer på att utvidga till ytterligare ett antal platser, såsom andra institutioner samt gymnasieskolor. Genom att genomföra särskild förtidsröstning vid gymnasieskolor nås förstagångsväljare som är en grupp med lågt valdeltagande.
- Utlåning av valurnor och valskärmar till skolor i kommunen som vill genomföra valaktiviteter i skolan under valår.

Efter valet 2018 inrättades val- och demokratinämnden (VDN) i Nacka kommun. VDN ersatte då den tidigare valnämnden. I det nya reglementet för VDN lade man till en ny punkt, 2 § B: "Val- och demokratinämnden bevakar demokratifrågor i kommunen och arbetar för att utveckla och fördjupa den demokratiska processen gentemot Nackaborna". I och med den nya punkten har VDN:s uppdrag breddats jämfört med att "bara" vara lokal valmyndighet.

I sin roll att bevaka, utveckla och fördjupa de demokratiska processerna har nämnden genomfört flera aktiviteter. Två forskare har deltagit på VDN:s sammanträden och givit sin syn på frågorna. Företrädare för Faluns kommun respektive Järfälla kommun har bidragit med sina erfarenheter av att arbeta med demokratifrågorna i en utpekad nämnd. Detta måste ses i relation till att alla nämnder har uppdrag att arbeta med dialog med Nackaborna. Utifrån dessa inspel arbetar nu nämnden med flera uppdrag för att utveckla de demokratiska processerna. Ett uppdrag är hur arbetet med medborgarförslag kan utvecklas och bli än mer effektivt, ett annat är politikercaféet innan fullmäktiges sammanträden. Att aktivera gymnasierna i de demokratiska processerna och att ordna med förtidsröstning på de större skolorna är också ett förslag som nämnden kan arbeta med.

Flera av åtgärderna som föreslås i Vänsterpartiets motion ligger i linje med nämndens uppdrag och pågående arbete. Ansvar för att motivera människor att rösta ligger däremot på de politiska partierna. Därför bör förslagen om att utse valinformatörer, valmobilisatorer eller samhällsinformatörer avslås. Däremot ligger övriga exempel och förslag i linje med reglementet för nämnden och det arbete som val- och demokratinämnden nu bedriver. Det arbetet syftar till att fler kan göra sin röst hörd, kan delta i debatter, lämna förslag och förhoppningsvis även gå och rösta.

Stadsledningskontorets samlade bedömning

Stadsledningskontoret instämmer i val- och demokratinämndens synpunkter och förslag till beslut. Det är viktigt att kommunen verkar för ett högt valdeltagande på de sätt som beskrivs. Det finns ett stort ansvar för val- och demokratinämnden att ha tydlig och korrekt information om valet och att möjliggöra för att röstberättigade att rösta på ett enkelt och rättssäkert sätt. Att få fler att rösta ligger inte på nämndens ansvar. Ansvar för att motivera människor att rösta ligger på de politiska partierna. Därför bör förslagen om att utse valinformatörer, valmobilisatorer eller samhällsinformatörer avslås. Som ett tillägg kan även påpekas att valdeltagandet i Nacka är relativt högt; vid de allmänna valen 2018 var valdeltagandet 86,4 procent i kommunfullmäktigevalet och i riksdagsvalet var motsvarande siffra 90,0 procent. Motsvarande siffror för hela riket var 84,1 procent i kommunfullmäktigevalet och 87,2 procent i riksdagsvalet.

Ekonomiska konsekvenser

I val- och demokratinämndens budget finns visst utrymme för att anordna aktiviteter utöver vad som stipuleras som valnämnd. För 2021 bedöms det finnas tillräcklig budget för att genomföra aktiviteterna.

Konsekvenser för barn

Information till och aktivt deltagande av Nackaborna i den demokratiska processen är en viktig beståndsdel i en demokrati. Alla aktiviteter som uppmuntrar till att fler väljer att delta i debatter och lämna förslag till våra förtroendevalda gynnar även våra barn. En annan viktig del är skolornas information och utbildning till barn och ungdomar i demokratifrågor.

Handlingar i ärendet

- Bilaga 1 Protokollsutdrag från val- och demokratinämnden den 8 februari 2021 inkl tjänsteskrivelse
- Bilaga 2 Motionen

Mats Bohman

Trafik- och fastighetsdirektör

Stadsledningskontoret

Anders Fredriksson

Enhetschef

Juridik- och kanslienheten

Rebecca Band

Kommunsekreterare

Juridik- och kanslienheten